

BtheChange

Jordan Peterson criticizes climate change | Lex Fridman Podcast Clips

Greek Subtitles

BtheChange Consortium

<http://bthechangeproject.eu/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Peterson:

Φανταστείτε λοιπόν ότι υπάρχει ένας δράκος έκτακτης ανάγκης. Υπάρχει ένας δράκος. Κάποιος έρχεται και λέει «υπάρχει ένας δράκος - εγώ είμαι το κατάλληλο άτομο για να τον αντιμετωπίσει». Αυτό είναι που λένε οι περιβαλλοντολόγοι. Οι ριζοσπαστικοί τύποι που ωθούν την ανάπτυξη στα όριά της, τότε τους παρατηρώ και σκέφτομαι, εντάξει, είναι αυτός ο δράκος αληθινός ή όχι; Αυτό είναι το ερώτημα. Λοιπόν...

Lex Fridman:

Έκανα αυτό το ερώτημα στον εαυτό μου κάθε φορά που περνούσα χρόνο μόνος.

Peterson:

Μήπως προμηνύεται μια Αποκάλυψη στο περιβαλλοντικό μέτωπο, ναι ή όχι; Θα το αφήσω στην άκρη αυτό προς το παρόν. Νομίζω ότι μπορείτε να επιχειρηματολογήσετε και προς τις δύο κατευθύνσεις για ένα σωρό διαφορετικούς λόγους, και σίγουρα αυτή δεν είναι μια ασήμαντη ανησυχία. Όντως έχουμε υπεραλιεύσει τους ωκεανούς σε μεγάλο βαθμό, και όντως αναδύονται τεράστια περιβαλλοντικά ζητήματα. Το αν η κλιματική αλλαγή είναι το βασικότερο ή όχι είναι ένα τελείως διαφορετικό ζήτημα, αλλά δεν θα επεκταθούμε σε αυτό - δεν είναι αυτό το θέμα. Φωνάζετε για την ύπαρξη ενός δράκου. Εντάξει, γιατί να πρέπει να σας δώσω σημασία; Λοιπόν, για να δούμε πώς αντιδράτε στην ύπαρξη του δράκου αυτού.

Πρώτα απ' όλα, είστε φοβισμένοι, άκαμπτοι και σε κατάσταση πανικού. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι δεν είστε τα κατάλληλα άτομα για τη δουλειά αυτή. Δεύτερον, είστε πρόθυμοι να χρησιμοποιήσετε τον καταναγκασμό προκειμένου να χαλιναγωγήσετε άλλους ανθρώπους ώστε να πολεμήσουν τον δράκο για λογαριασμό σας. Έτσι, τώρα δεν είστε απλώς τρομοκρατημένοι, αλλά είστε τρομοκρατημένοι τύραννοι. Οπότε, τότε εγώ θα έλεγα: «Λοιπόν, τότε δεν είσαι ο Μωυσής που χρειαζόμαστε ο οποίος είναι ικανός να πραγματοποιήσει τη συγκεκριμένη Έξοδο». Και ίσως αυτή να είναι μια ερμηνεία νευρολογικής φύσης. Εάν φοβάστε τόσο πολύ αυτό που αντιμετωπίζετε, εάν σας τρομοκρατεί τόσο πολύ που σας οδηγεί σε παράλυση και στον μηδενισμό, και εάν είστε πρόθυμοι να χρησιμοποιήσετε μεθόδους τυραννικού καταναγκασμού για να πετύχετε το σκοπό σας, δεν είστε ο κατάλληλος ηγέτης για την εποχή.

Έτσι, εγώ εκτιμώ άτομα όπως ο Bjorn Lomborg ή ο Matt Ridley, ή τον Marian Tupy, οι οποίοι λένε «κοιτάξτε, έχουμε τα περιβαλλοντικά μας προβλήματα, και (χμμ), ίσως υπάρχει ένα... (...) θα μπορούσατε να πείτε ότι υπάρχει ένα μαλθουσιανό στοιχείο σε ορισμένες καταστάσεις. Στην ουσία, όμως, η ιστορία της ανθρώπινης φυλής αποδεικνύει ότι μαθαίνουμε πολύ γρήγορα, και ολοένα και γρηγορότερα, και καταφέρνουμε να κάνουμε περισσότερα με λιγότερους πόρους, και θα τα καταφέρουμε».

Και σκέφτομαι ότι συμφωνώ με αυτή την ιδέα. Και πραγματικά θεωρώ ότι αυτή είναι βάσιμη ιδέα. Είναι σαν να εμπιστεύομαι τον Lomborg, εμπιστεύομαι τον Tupy, εμπιστεύομαι τον Matt Ridley. Έχουν σκεφτεί αυτά τα πράγματα σε βάθος. Δεν λένε απλώς, «Ω, το περιβάλλον δεν έχει σημασία», ή οτιδήποτε τέτοιο. Το περιβάλλον είναι... (...) ξέρετε, το περιβάλλον - δεν ξέρω καν εγώ τι είναι αυτό - είναι τα πάντα, «το περιβάλλον». «Ανησυχώ για το περιβάλλον» - πώς διαφέρει αυτό από το να λες «ανησυχώ για τα πάντα»; Πώς διαφέρουν αυτές οι δηλώσεις σημασιολογικά;

Lex Fridman:

Λοιπόν, ναι. Η ανησυχία αυτή για το περιβάλλον θα μπορούσε κάλλιστα να ιδοσυναμεί με το «Ανησυχώ για την ανθρώπινη κοινωνία». Πολλά από αυτά τα πολύπλοκα συστήματα είναι δύσκολο να συζητηθούν, επειδή υπάρχουν τόσα πολλά που σχετίζονται μεταξύ τους, σίγουρα.

Peterson:

Ναι, όντως, τα πάντα σχετίζονται. Κι έπειτα αυτά τα μοντέλα- πολλοί με κατηγορούν επειδή δεν πιστεύω στα κλιματικά μοντέλα. Λοιπόν, σκέφτομαι ότι τα κλιματικά μοντέλα έχουν επεκταθεί στα οικονομικά μοντέλα, επειδή το κλιματικό μοντέλο είναι... (...). Λοιπόν ναι, θα υπάρξει μια ορισμένη αύξηση της θερμοκρασίας, ως πούμε μέχρι το 2100, οπότε, εντάξει. Κάποια από αυτά μπορεί να οφείλονται σε ανθρώπινο παράγοντα, κάποια από αυτά όμως είναι συνέπεια της ανόδου της θερμοκρασίας που επήλθε μετά την εποχή των παγετώνων. Αυτό έχει ξανασυμβεί, αλλά εντάξει, ως δεχτούμε την υπόθεσή σας - αν και οι υποθέσεις είναι πολλές, και κάθε σφάλμα στο μοντέλο σας πολλαπλασιάζεται όσο ο χρόνος

περνάει, αλλά για να ακολουθήσουμε τις δικές σας υποθέσεις, εντάξει, πάμε τώρα να επεκτείνουμε το κλιματικό μοντέλο.

Λοιπόν, προκειμένου να μιλήσω για το οικονομικό μοντέλο, μόλις έκανα μια ανάλυση ενός εγγράφου της Deloitte - της τρίτης μεγαλύτερης εταιρείας στις ΗΠΑ, με 300 000 υπαλλήλους, συμβούλους μεγάλου βεληνεκούς, οι οποίοι μόλις συνέταξαν μια έκθεση. Τον Μάιο, έγραψα ένα άρθρο γι' αυτό στην Telegraph, το οποίο θα δημοσιεύσω αυτή την εβδομάδα στο κανάλι μου στο YouTube. Είπα, λοιπόν, ότι αν πάρουμε το πρόβλημα του κλίματος υπό έλεγχο οικονομικά - διότι υπό το πρίσμα αυτό δημιουργούνται τώρα τα μοντέλα, στο μέτωπο της οικονομίας. Έτσι, τώρα πρέπει να μοντελοποιήσουμε το περιβάλλον - αυτό είναι το κλίμα, και πρέπει να μοντελοποιήσουμε την οικονομία, και στη συνέχεια πρέπει να μοντελοποιήσουμε την κοινή τους αλληλεπίδραση, και στη συνέχεια πρέπει να προβλέψουμε 100 χρόνια στο μέλλον, και στη συνέχεια πρέπει να βάλουμε μια αξία σε δολάρια σε αυτό, και στη συνέχεια πρέπει να ισχυριστούμε ότι μπορούμε να κάνουμε αυτό που δεν μπορούμε να κάνουμε, και τότε αυτό θα είναι το συμπέρασμά μας.

Πρόκειται να περάσουμε μια δύσκολη περίοδο στερήσεων, γιατί αν δεν αποδεχτούμε τα όρια στην ανάπτυξη, θα υπάρξει μια μελλοντική καταστροφή σε 50 περίπου χρόνια. Και έτσι, για να αποτρέψουμε αυτή την καταστροφή, θα φτωχοποιήσουμε τους ανθρώπους τώρα. Πόσο φτωχοί θα γίνουν; Λοιπόν, όχι πολύ, σε σύγκριση με το πόσο πλουσιότεροι θα γίνουν, αλλά σίγουρα - και το λένε αυτό στα δικά τους μοντέλα - σίγουρα φτωχότεροι, σίγουρα φτωχότεροι από ό,τι θα ήταν αν τους αφήναμε στην ησυχία τους.

Κι έτσι, τότε, σκέφτομαι «εντάξει, μια μεγάλη ομάδα φτωχών ανθρώπων που-» (...). Λοιπόν, ας το δούμε από βιολογικής άποψης. Έχουμε το δικαίωμα στην ιεραρχία όσον αφορά τη σταθερότητα και την ασφάλεια. Αυτή είναι μια ιεραρχία, ή ένας τύπος ιεραρχίας - τονίζετε μια τέτοια ιεραρχία - μια κοινωνική ιεραρχία. Λοιπόν, σε ένα περιβάλλον υπάρχουν ορισμένα πουλιά, και ξαφνικά εμφανίζεται η γρίπη των πτηνών, και τότε κοιτάζεις τα πουλιά στην κοινωνική ιεραρχία, και τα πουλιά με τη χαμηλότερη κατάταξη έχουν τις χειρότερες φωλιές, οπότε είναι πιο εκτεθειμένα στον άνεμο, τη βροχή και τον ήλιο, ενώ είναι επίσης πιο μακριά από τα αποθέματα τροφής και πιο εκτεθειμένα στα αρπακτικά. Επομένως, αυτά τα πουλιά είναι στρεσαρισμένα, πράγμα που συμβαίνει και σ'

εσάς που βρίσκεστε στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα - είστε πιο στρεσαρισμένοι επειδή η ζωή σας είναι πιο αβέβαιη - είστε πιο στρεσαρισμένοι και η ανοσολογική σας λειτουργία είναι υποβαθμισμένη εξαιτίας αυτού. Θυσιάζετε το μέλλον σας για το παρόν. Έρχεται μια γρίπη των πτηνών και τα πτηνά πεθαίνουν από τις χαμηλότερες βαθμίδες προς τα τις ψηλότερες - αυτό είναι που συμβαίνει σε κάθε επιδημία. Πεθαίνετε από κάτω προς τα πάνω, εντάξει; Υπάρχει μια λαϊκή ρήση, ότι όταν η αριστοκρατία αρχίσει να κρύνει, η εργατική τάξη πεθαίνει ήδη απο πνευμονία. Εντάξει. Έτσι, εμείς τώρα θα κάνουμε τους ανθρώπους φτωχότερους. (...) Εντάξει; Ποιους όμως; Λοιπόν, όλοι ξέρουμε ποιους κάνουμε φτωχότερους όταν φτωχοποιούμε την κοινωνία. Κάνουμε φτωχότερους αυτούς που μετά βίας τα βγάζουν πέρα, και τι σημαίνει αυτό; Αυτό σημαίνει ότι πεθαίνουν.

Επομένως, αυτό που ουσιαστικά λένε οι σύμβουλοι της Deloitte είναι, «ξέρετε, είναι κάπως ατυχές, αλλά, σύμφωνα με τα μοντέλα μας, πολλοί φτωχοί άνθρωποι θα πρέπει να πεθάνουν, ώστε να μην πεθάνουν πολλοί περισσότεροι φτωχοί άνθρωποι στο μέλλον». Εντάξει, για περιμένετε ένα λεπτό. Ποιο από αυτά τα δύο ενδεχόμενα υποτίθεται ότι πρέπει να θεωρήσω ως βέβαιο; Τους υποθετικούς φτωχούς ανθρώπους που υποθετικά θα σώσεις σε 100 χρόνια από τώρα, ή τους υπαρκτούς φτωχούς ανθρώπους που πραγματικά θα σκοτώσεις τα επόμενα 10 χρόνια; Λοιπόν, εγώ θα επιλέξω να σώσω τους υπαρκτούς φτωχούς ανθρώπους που πραγματικά πρόκειται να σκοτώσετε, και έτσι... (...).

Και τότε σκέφτομαι επιπλέον ότι, εντάξει, οι σύμβουλοι της Deloitte έχουν πράγματι μοντελοποιήσει τον κόσμο, ή μήπως πρόκειται για ένα μεγάλο διαφημιστικό κόλπο που έχει σχεδιαστεί με σκοπό να προσελκύσουν πελάτες, επιδιεκνύοντάς τους ότι είναι τόσο έξυπνοι που μπορούν πραγματικά να μοντελοποιήσουν ολόκληρο το οικοσύστημα του κόσμου, συμπεριλαμβανομένου του οικονομικού συστήματος, και να κάνουν προβλέψεις για εκατό χρόνια στο μέλλον; Και μήπως θεωρείτε ότι δεν υπάρχει έστω και ένας μικρός ηθικός κίνδυνος σε έναν τέτοιο ισχυρισμό, σαν να πρόκειται απλώς για μια μικρή λεπτομέρεια, ειδικά όταν- (...).

Έτσι, μίλησα με τον Bjørn Lomborg και τον Michael Yon την περασμένη εβδομάδα. Δέχτηκα τις εκτιμήσεις του ΟΗΕ για την επικείμενη πείνα το επόμενο έτος, 150 εκατομμύρια

άνθρωποι θα υποφέρουν από επισιτιστική ανασφάλεια - επισιτιστική ανασφάλεια! Ναι, επισιτιστική ανασφάλεια, αυτή είναι η η πασίγνωστη έκφραση, αλλά στην ουσία πρόκειται για λιμό. Λοιπόν, ο Michael Yon σκέφτηκε ότι ο αριθμός θα ανέλθει στα 1,2 δισεκατομμύρια, και στη συνέχεια θα αυξηθεί, καθώς εξήγησε πως σε συνθήκες λιμού οι κυβερνήσεις τρελαίνονται. Οι κυβερνήσεις αποσταθεροποιούνται, και τότε ιδιοποιούνται τα τρόφιμα από τους αγρότες, με αποτέλεσμα οι αγρότες να μην έχουν χρήματα. Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να παράγουν σοδειές, και νομίζω ότι... ναι, αυτό ακριβώς κάνουν, αυτό ακριβώς θα συνέβαινε. Κι έτσι, ο Yon μου ανέφερε για 1,2 δισεκατομμύρια, και στη συνέχεια ο Bjørn Lomborg είπε το ίδιο πράγμα - δεν τον είχα καν ρωτήσει - απλά το είπε σαν ένα αυθόρμητο σχόλιο. Οπότε...

Lex Fridman:

Επιτρέψτε μου να σας ρωτήσω για την πείνα που προβλέπεται να επέλθει κατά τη δεκαετία του 2030.

Peterson:

Ναι-

Lex Fridman:

Νομίζετε ότι- (...).

Peterson:

Ουκρανία;

Lex Fridman:

Στην Ουκρανία- (...)

Peterson:

Ω ναι, τι διασκέδαση, τι διασκέδαση!

Lex Fridman:

Υπάρχουν ομοιότητες. Πολλά από τα πράγματα που αναφέρατε στις τελευταίες προτάσεις σας παραπέμπουν κάπως σε αυτό το κομμάτι της ανθρώπινης ιστορίας.

Peterson:

Η Ωραία Πύλη. Κανείς δεν ξέρει γι' αυτό.

Lex Fridman:

(Χαχα) Λοιπόν, μόλις πέρασα τέσσερις εβδομάδες στην Ουκρανία...

Peterson:

Ω, ναι.

Lex Fridman:

Υπάρχουν διάφορα μέρη του κόσμου που ακόμα- (...) ακόμα κι αν δεν το ξέρουν, το ξέρουν (χαχα)!

Peterson:

Ναι, έτσι δεν είναι;

Lex Fridman:

Αισθάνονται ότι η ιστορία ρέει στις φλέβες τους...

Peterson:

Οι Ολλανδοί το ήξεραν αυτό, κατά κάποιο τρόπο. Βίωσαν έναν λιμό μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και μέρος του λόγου που οι Ολλανδοί αγρότες είναι τόσο απίστευτα αποδοτικοί και παραγωγικοί, είναι επειδή ορκίστηκαν στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ότι αυτό δεν πρόκειται να ξανασυμβεί. Και τότε έπρεπε να βγάλουν γη από τον ωκεανό, γιατί η Ολλανδία, ξέρεις, είναι μια χώρα που δεν θα έπρεπε καν να υπάρχει! Το γεγονός ότι είναι ο δεύτερος εξαγωγέας στον κόσμο... Ήξερες ότι είναι ο δεύτερος εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων στον κόσμο; Η Ολλανδία! Δεν νομίζω καν να έχει το

μέγεθος της Μασαχουσέτης. Είναι ένα μικρό, μικροσκοπικό μέρος - δεν θα έπρεπε καν να υπάρχει! Και θέλουν να - άκουσε αυτό, άκουσε το σχέδιο: «Ας θέσουμε εκτός εργασίας το 30% των αγροτών». Λοιπόν, το ευρύτερο οικοσύστημα της γεωργικής παραγωγής στην Ολλανδία αποτελεί το 6% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Τώρα, αυτοί οι συγκεντρωτιστές πολιτικοί πιστεύουν ότι...

Πείτε μου τώρα εσείς αν είμαι ηλίθιος γι' αυτό που πιστεύω. Πάρτε, ας πούμε, μια βιομηχανία, η οποία υποβαθμίζεται από τη Fiat κατά 30%. Τώρα λειτουργεί με ένα περιθώριο κέρδους της τάξης του 3%, και πρόκειται να καταστραφεί το 30% του. Πώς είναι δυνατόν να μην καταρρεύσει ολόκληρο το σύστημα - ολόκληρο το αγροτικό οικοσύστημα; Πώς μπορείτε να μην εξαθλιώσετε τα συστήματα μεταφορών; Πώς γίνεται να μην καταστραφούν τα μανάβικα; Δεν μπορείς να πάρεις ένα τέτοιο σύστημα και να το βάλεις ν' ανταγωνιστεί με τη Fiat κατά 30% και να μην το εξοντώσεις. Δεν μπορώ να καταλάβω πώς μπορείς να το κάνεις αυτό. Εννοώ, κοιτάξτε τι κάναμε με την απαγόρευση κυκλοφορίας κατά την περίοδο του covid-19 - καταστρέψαμε τις αλυσίδες εφοδιασμού. Μήπως έχεις προσπαθήσει ν' αγοράσεις κάτι τελευταία; Δεν μπορείς. Και για στάσου, οι Κινέζοι δεν απειλούν την Ταϊβάν αυτή τη στιγμή; Τι θα κάνουμε άραγε χωρίς μικροτσιπ;

Έτσι, δεν μπορώ να καταλάβω τι σκέφτονται αυτοί οι άνθρωποι. Και μετά σκέφτομαι, «εντάξει, τι σκέφτονται;» Λοιπόν, οι άνθρωποι της Deloitte σκέφτονται, «δεν είμαστε έξυπνοι και δεν θα έπρεπε να μας προσλάβουν οι εταιρείες που μας εργοδοτούν». Εντάξει, είναι πραγματικά πολύ κρίμα για τους φτωχούς, αλλά τι σκέφτονται οι περιβαλλοντολόγοι; «Αγαπάμε τον πλανήτη». Αλήθεια τώρα; «Αγαπάμε τους φτωχούς». Πραγματικά τους αγαπάτε; Εντάξει, ας βάλουμε την προστασία του πλανήτη εναντίον των φτωχών. Ποιος θα κερδίσει; Ο πλανήτης, βέβαια. Εντάξει, μάλλον δεν αγαπάτε τους φτωχούς και τόσο πολύ. Αγαπάτε τον πλανήτη, ή μήπως μισείτε τον καπιταλισμό; Ας βάλουμε αυτά τα δύο πράγματα σε αντιπαράθεση. Ωραία, τώρα αποδεικνύεται ότι στην πραγματικότητα μισούμε τον καπιταλισμό. Πώς το καταλαβαίνουμε αυτό; Επειδή είστε πρόθυμοι να τον καταστρέψετε, και ξέρετε πολύ καλά τι θα συμβεί. Λοιπόν, τι θα συμβεί στη Σρι Λάνκα με αυτά τα 20 εκατομμύρια ανθρώπους που τώρα δεν έχουν τίποτα να φάνε; Μήπως θα φάνε όλα τα ζώα; Θα κάψουν όλα τα καυσόξυλα; Στη Γερμανία αποθηκεύουν καυσόξυλα. Οπότε,

μήπως η ουτοπία της περιβαλλοντικής παγκοσμιοποίησής σας πρόκειται να σκοτώσει τους φτωχούς, αλλά ταυτόχρονα να καταστρέψει και τον πλανήτη; Αλλά ναι, ξέρω, αυτό δεν μας πειράζει, αφού θα εξαλείψουμε τον καπιταλισμό. Εντάξει λοιπόν, όλα καλά!

Lex Fridman:

Πράγματι, ο δράκος και ο φόβος για το δράκο καθοδηγούν ιδεολογίες, μερικές από τις οποίες μπορούν να οικοδομήσουν έναν καλύτερο κόσμο, άλλες όμως είναι ικανές να τον καταστρέψουν.